



**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА  
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА  
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

**Кафедра філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання**

---

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Рішення вченої ради університету  
30 серпня 2024 року, протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради університету,  
доктор юридичних наук, професор

\_\_\_\_\_ Олег ОМЕЛЬЧУК

\_\_\_\_\_ 2024 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА  
з навчальної дисципліни  
«ПОЛІТОЛОГІЯ»  
для підготовки фахівців на першому рівні здобувачів  
вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю  
081 Право галузі знань 08 Право**

м. Хмельницький

2024

**РОЗРОБНИК:**

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,  
доктор філософських наук, професор  
28 серпня 2024 року

Леонід ВИГОВСЬКИЙ

---

**СХВАЛЕНО**

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання

29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор філософських,  
професор  
29 серпня 2024 року

Леонід ВИГОВСЬКИЙ

---

Декан юридичного факультету, кандидат  
юридичних наук, доцент  
\_\_\_\_\_ 2024 року

Віктор ЗАХАРЧУК

---

**ПОГОДЖЕНО**

Рішення методичної ради університету  
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної  
ради університету, кандидатка наук з  
державного управління, доцентка

Ірина КОВТУН

---

\_\_\_\_\_ 2024 року

## ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Заплановані результати навчання	4
3.	Програма навчальної дисципліни	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	8
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	8
	4.2. Аудиторні заняття	10
	4.3. Завдання для самостійної роботи студентів	10
5.	Методи навчання та контролю	10
6.	Схема нарахування балів	10
7.	Рекомендована література	11
	7.1. Основна література	11
	7.2. Допоміжна література	12
8.	Інтернет джерела	13

## 1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 08
		Право
2.	Код і назва спеціальності	–081
		Право
3.	Назва спеціалізації	– відсутня
4.	Назва дисципліни	– Політологія
5.	Тип дисципліни	– Вибіркова
6.	Код дисципліни	– В.081.Б.6.5
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9.	Курс / рік навчання	– третій
10.	Семестр	– шостий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3/90
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 34
	% від загального обсягу	– 37,7%
	лекційні заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 52,9%
	семінарські заняття (годин)	– 16
	% від обсягу аудиторних годин	– 47%
	самостійна робота (годин)	– 56
	% від загального обсягу	– 62,2%
	тижневих годин:	
	аудиторних занять	– 2,26
	самостійної роботи	– 3,73
	3) заочна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 16
	% від загального обсягу	– 17,8%
	лекційні заняття (годин)	– 10
	% від обсягу аудиторних годин	– 62,5%

семінарські заняття (годин)	–	6
% від обсягу аудиторних годин	–	37,5%
самостійна робота (годин)	–	74
% від загального обсягу тижневих годин:	–	82,2%
аудиторних занять	–	0,66
самостійної роботи	–	5,33
12. Форма семестрового контролю	–	залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:		
1) попередні дисципліни	–	О3.081.Б.1 Логіка; О3.081.Б.5 Філософія; ОП.081.Б.2 Теорія держави і права; ОП.081.Б.3 Історія держави і права України; ОП.081.Б.22 Історія політичних і правових учень та основи філософії права; В.081.Б.6.5 Соціологія.
2) супутні дисципліни	–	
3) наступні дисципліни	–	
14. Мова вивчення дисципліни	–	українська.

## 2. Заплановані результати навчання

<p><b>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</b></p>	<p style="text-align: center;"><u>Загальні компетентності</u></p> <p>ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.  ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.  ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, територіальної громади; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина  ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.  ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p style="text-align: center;"><u>Спеціальні компетентності</u></p> <p>СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.</p>
<p><b>Результати навчання</b></p>	<p>ПР 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.  ПР 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p>

<b><i>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</i></b>	
<b><i>1. Знання</i></b>	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	знати сутність політики як явища соціального і духовного буття людини, її специфіку і місце в системі культури;
1.2)	володіти теоретико-методологічними засадами політичної науки, категоріями, поняттями й законами політології;
1.3)	розуміти причини еволюції політичних систем, переходу від авторитарно-тоталітарного режимів до демократичних;
1.4)	описувати генезу політики в історії людства і України, історію розвитку зарубіжної політологічної думки та специфіку становлення політології в Україні;
1.5)	знати особливості феномена політичного лідерства; політичні системи сучасності, політико-правові режими, державу як суб'єкт політики, політичні партії, суспільні рухи та організації;
1.6)	знати вимоги основних вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актів у політичній сфері;
<b><i>2. Розуміння</i></b>	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного знання, їх роль і функції в підготовці політичних рішень, у забезпеченні особистого внеску до суспільно-політичного життя;
2.2)	визначити показники позитивної еволюції (чи кризи) політичної влади в сучасному суспільстві;
2.3)	інтерпретувати докорінні зміни, що відбуваються у сучасних політичних системах, а також зміни у практичному ставленні людей до себе та до суспільства;
2.4)	обговорювати роль та значення застосування знань з політології у процесі здійснення соціальних перетворень, і зокрема, діяльності у сфері політико-правої держави;
2.5)	класифікувати вимоги до рівня політичної компетенції осіб, які займаються практичною діяльністю у політико-правовій сфері;
2.6)	пояснювати сутність соціально-політичних проблем у сфері функціонування політичної системи, дискутувати і надавати практичні рекомендації з приводу можливих шляхів їхнього подолання;
2.7)	обґрунтовувати вплив політичної компетентності особистості на її здатність до прийняття осмислених рішень у соціальній та професійній діяльності, особистому житті.
2.8)	усвідомлювати геополітичну обстановку та основні процеси міжнародного політичного життя, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі;
<b><i>3. Застосування знань</i></b>	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	володіти методом аналізу, діагностики і прогнозування політичних явищ, процесів та подій у контексті досягнень сучасної політичної науки;
3.2)	аналізувати владу як субстанцію політики й засіб управління соціальними процесами;

3.3) застосовувати знання з політології для підвищення власної професійної компетентності, навичок критичного мислення, подолання соціальних стереотипів в оцінці політичного життя країни;
3.4) формулювати й відстоювати власну політичну та правову позицію, працювати в умовах політичного плюралізму, сприяти толерантності й гармонізації всіх політичних зв'язків і міжпартійних відносин;
3.5) використовувати прийоми і методи політико-правового дослідження, розпізнавати конкретні можливості їх прикладного застосування.
<b>4. Аналіз</b> <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати тенденції розвитку сучасної політології, виокремлювати політичні технології та комунікації, необхідні для діяльності в межах правової спеціальності роботи;
4.2) аналізувати причини результатів виборчих процесів, прогнозувати зумовлені ними зміни у процесі функціонуванні державної влади;
4.3) оцінювати рівень політичної свідомості та політичної культури громадян України;
4.4) розрізняти види політичних технологій та політичних комунікацій та оцінювати рівень їх маніпулятивності та ефективності;
4.5) аналізувати місце і роль України в міжнародних політичних відносинах.
<b>5. Синтез</b> <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) поєднувати елементи політологічних знань разом з метою розуміння політичної системи суспільства як цілісної соціальної системи;
5.2) інтегрувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні політології;
5.3) вільно володіти понятійно-категоріальним апаратом політології для застосування політико-правових теорій в інших галузях гуманітарного знання;
5.3) розуміти демократію як принцип та спосіб організації політичної системисуспільства;
5.4) обґрунтовувати роль громадянського суспільства як основи демократичної політичної системи;
5.5) формувати критично-конструктивну позицію стосовно інформації засобів масової інформації про події в країні і за рубежом;
5.6) узагальнювати соціально-політичну важливу інформацію на засадах використання різноманітних джерел.
<b>6. Оцінювання</b> <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати значення знань тем з курсу «Політологія» для формування високого рівня політичної культури працівника сфери правничої діяльності;
6.2) аргументувати необхідність застосування політологічних теорій та прикладних соціологічних досліджень у сфері політичного життя для подолання соціальних проблем та реформування системи політичної влади в Україні;
6.3) пояснювати сутність основних категорій, понять та законів політології;
6.4) пояснювати відмінності між різними напрямками, течіями та концепціями політології, оцінювати їхній вплив на сучасну соціально-політичну практику;
6.5) оцінювати специфіку політико-владних відносин; орієнтуватися в проблемах

легітимності, горизонтального й вертикального розподілу влади;	
<b>7. Створення (творчість)</b> <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	формувати усвідомлене ставлення до сучасного стану розвитку політичної системи суспільства як до процесу, зумовленого історичними та соціальними обставинами, що невинно змінюється; внутрішню готовність до соціально-політичних змін, усвідомлення їхньої невідворотності; здатність до прогнозування перспектив політичного розвитку та пошук власного місця у політичній системі суспільства;
7.2)	демонструвати навички пошукової роботи, здатність самостійно планувати та проводити прикладні соціологічні дослідження у політичній сфері, що сприятиме творчій праці в інших галузях навчального процесу і, зокрема в набутті професійних знань та досвіду у сфері політичної роботи;
7.3)	писати есе на актуальні політичні теми, враховуючи складність та багатовимірність світу політики, демонструючи вміння поєднувати й узгоджувати різнопланові тенденції у цій сфері;
7.4)	створювати програму прикладного соціологічного дослідження у політичній сфері, обґрунтовувати вибірку, складати анкету тощо;
7.5)	обґрунтовувати власну громадянську позицію, налагоджувати взаємодію з професійними політологами та експертами, необхідну для осмисленого розв'язання проблем у сфері системи суспільства.

### 3. Програма навчальної дисципліни

#### Тема 1. Політологія як наукова система знань про політику.

Політика як соціальне явище. Політика як владні взаємовідносини: регулювання, розподіл, вплив та виконання владних взаємовідносин. Основні концепції політики. Структура і основні функції політики. Політичні відносини, політична свідомість, політична організація як складові елементи політики. Поняття про суб'єкти, об'єкти та засоби політики.

Політологія як наука і навчальна дисципліна. Предмет, об'єкт та функції політології. Категорії, поняття та закони політології. Теоретична та прикладна політологія. Методи політологічного дослідження. Місце і роль політології в системі соціально-гуманітарного знання.

#### Тема 2. Основні етапи розвитку зарубіжної та вітчизняної політичної думки.

Політична думка Стародавнього Сходу. Політичні доктрини античності (Платон, Аристотель, Полібій, Цицерон). Основні риси політичної думки епохи Середньовіччя (А. Блаженний, Ф. Аквінський). Політична думка епохи Відродження (Ренесансу). Просвітницько-раціоналістичний період розвитку політичної думки. Політичні ідеї Нового часу (XVI – XVIII ст.) (Ж. Боден, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Ж.–Ж. Руссо). Марксистські погляди на політику. Джерела формування української суспільно-політичної думки. Демократично-народницький напрям розвитку української політичної думки (М.Костомаров, Т.Шевченко, М.Грушевський, М.Драгоманов, С.Подолінський, І.Франко, В.Винниченко). Політична наука і освіта в сучасній Україні.

#### Тема 3. Політична влада та політичні системи суспільства.

Влада як соціальне явище. Сутність влади: основні теоретичні підходи. Політична влада: суть, структура, функції. Поняття політичної системи. Структура і основні функції політичної системи. Типи політичних систем. Сутність політичних режимів та їх типи. Характерні ознаки демократичного, авторитарного та тоталітарного політичних режимів.

Трансформація політичних режимів. Політична система України: особливості, структура і тенденції розвитку.

#### **Тема 4. Демократія та громадянське суспільство як принцип та форми організації політичної системи.**

Демократія як політичне і правове явище. Суть, принципи та основні ознаки демократії. Демократія як спосіб організації та функціонування політичного життя, форма здійснення влади. Форми демократії (безпосередня, представницька та професійна демократія). Основні концепції демократії (класична, ліберальна, соціальна, представницька, плюралістична, елітарна, плебісцитарна, партиципальна та ін.). Особливості становлення та утвердження демократії в Україні.

Громадянське суспільство: поняття, генеза, ознаки. Концепції громадянського суспільства в політичній науці. Передумови формування структур громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства як основа демократичної політичної системи. Співвідношення громадянського суспільства і держави. Особливості формування громадянського суспільства в Україні.

#### **Тема 5. Політичні ідеології та політичні комунікації.**

Роль ідеології та цінностей в суспільному житті. Політична ідеологія: предмет, методологічні принципи, науковий статус. Основні форми політичної ідеології. Сутність та еволюція лібералізму. Неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм: їх сутність та еволюція. Соціалізм, соціал-демократизм, комунізм: спільне та відмінне, теоретичні засади, політична практика. Націоналізм і релігійний фундаменталізм як політичні доктрини та їх сутність.

Політичні комунікації: суть та сучасні теорії і концепції. Характер політичної та суспільної комунікації залежно від політичного устрою: тоталітарний, авторитарний, демократичний. Основні причини суперечливого характеру взаємовідносин політичних партій і засобів масової інформації (ЗМІ).

#### **Тема 6. Політичні партії, громадсько-політичні об'єднання та політичні еліти як основні суб'єкти політики.**

Політичні партії як основні суб'єкти політики та інститути політичної системи. Партійні системи, їх типологізація. Загальна характеристика основних політичних партій в Україні: загальні і відмінні риси. Труднощі та проблеми партійного будівництва в Україні.

Громадсько-політичні рухи та організації як суб'єкти політики: сутність, ознаки, структура та основні форми їхньої участі в політичному житті. Типологія та функції громадсько-політичних рухів. Розвиток громадських об'єднань в Україні. Умови трансформації політичних рухів у політичні партії.

Політичні еліти як суб'єкти політики. Сучасні теорії еліт (концепції макіавеллістської школи, ціннісні теорії, концепції демократичного елітизму, ліволіберальні теорії еліт). Циркуляція і селекція політичних еліт. Інститут політичного лідерства. Основні теорії лідерства. Типи політичних лідерів. Функції політичного лідера. Роль політичного лідера в сучасному світі. Проблеми формування політичної еліти та інституту політичного лідерства в Україні.

#### **Тема 7. Вибори як політичний інститут.**

Вибори як інститут демократичного суспільства та інструмент демократії. Виборча кампанія як елемент політичного процесу в боротьбі за владу, стратегія управління, сукупність технічних засобів і тактичних процедур. Основні принципи функціонування виборчого права. Структура виборчої системи. Типи виборчих систем.



Виборчі технології: сутність та різновиди. Сучасні тенденції розвитку виборчих технологій: формування метатехнологій нового типу, поширення маніпулятивних технологій, «медіатизація» та «інтернетизація» технологічного арсеналу політичних виборів.

#### **Тема 8. Політична свідомість та політична культура.**

Політична культура як суспільне явище. Поняття, структура та основні функції політичної культури. Політична ідеологія як системоутворюючий елемент політичної культури. Політична свідомість як базовий елемент політичної культури. Рівні функціонування політичної свідомості. Типологія політичних культур. Критерії визначення рівня політичної культури. Політична участь і політична поведінка як діяльні аспекти політичної культури. Політичні субкультури. Політична соціалізація особистості: фази та механізми.

Громадська думка як характеристика масової політичної свідомості. Політична культура та політична свідомість сучасного українського суспільства.

#### **Тема 9. Україна в системі міжнародних політичних відносин.**

Світова політика як соціальний феномен. Міжнародна політика: сутність, функції і мета. Суб'єкти та об'єкти міжнародного права. Криза функціональності міжнародних організацій у геополітичному процесі. Засоби зовнішньої політики: політичні, економічні, військові, інформаційно-пропагандистські. Глобальні політичні проблеми сучасності і шляхи їх вирішення. Методи і способи регулювання міжнародних конфліктів. Місце і роль України в сучасній геополітичній картині світу.

### **4. Структура вивчення навчальної дисципліни**

#### **4.1. Тематичний план навчальної дисципліни**

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Політологія як наукова система знань про політику	10	2	1	-	-	7	10	-	-	-	-	10
2.	Основні етапи розвитку світової та вітчизняної політичної думки	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10

3.	Політична влада та політичні системи суспільства	10	2	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
4.	Демократія та громадянське суспільство як принцип та форми організації політичної системи соціуму	10	2	2	-	-	6	10	1	2	-	-	7
5.	Політичні ідеології та політичні комунікації	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
6.	Політичні партії, громадсько-політичні об'єднання та політичні еліти як суб'єкти політики.	10	2	2	-	-	6	11	1	2	-	-	8
7.	Вибори як політичний інститут.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
8.	Політична свідомість та політична культура.	10	2	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
9.	Україна в системі міжнародних політичних відносин.	10	2	1	-	-	7	9	2	2	-	-	5
	<b>Всього годин</b>	<b>90</b>	<b>18</b>	<b>16</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>56</b>	<b>90</b>	<b>10</b>	<b>6</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>74</b>

#### 4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

### 4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.5. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

## 5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

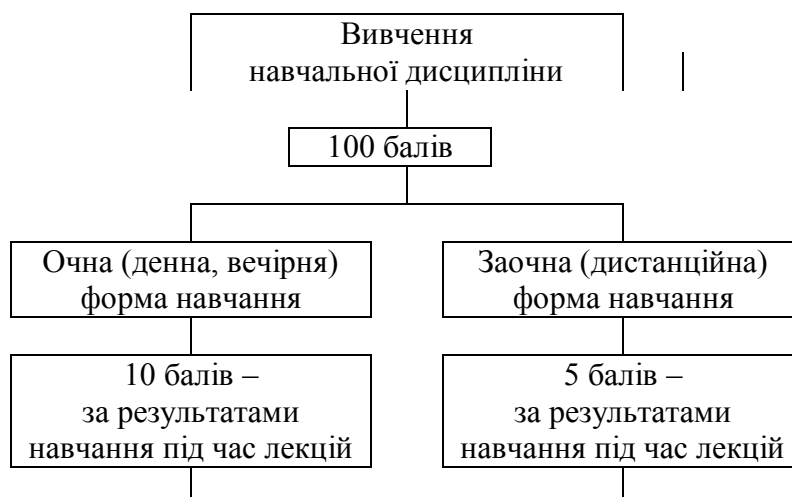
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

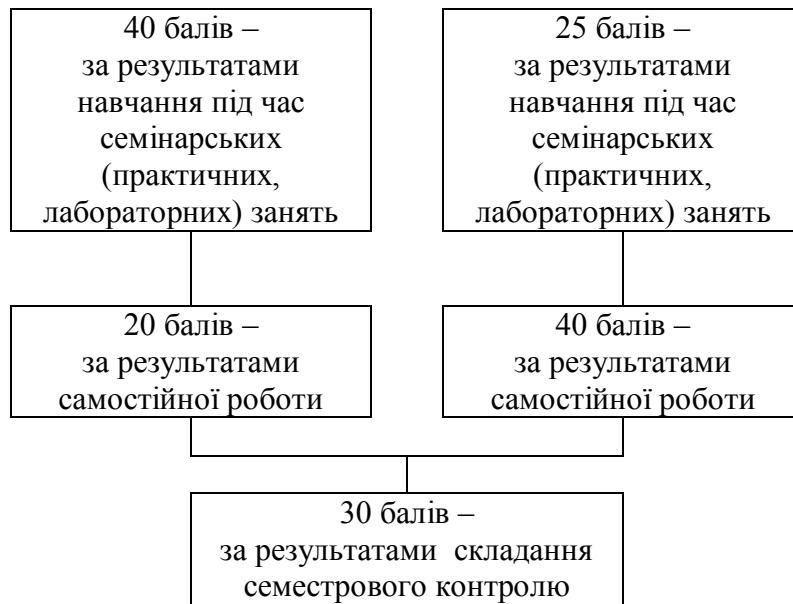
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену. Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

## 6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:





6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

## 7. Рекомендовані джерела

### 7.1. Основні джерела

1. Баранівський В.Ф. Політологія: підр. Київ : Національна академія управління, 2016. 235 с.
2. Гелей С.Д. Політологія. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 348 с.
3. Головатий М. Ф. Демократія: історія, теорія, практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та аспірантів-політологів. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 230 с.
4. Доморослий В. І. Основи демократії: навч. посіб. Умань : ВВЦ «Візаві», 2021. 158 с.
5. Історія політичної думки України: підр. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
6. Історія політичної думки: підр. /за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ-2000», 2017. 1000 с.
7. Колодій А. Громадянське суспільство: ознаки, структурні елементи, співвідношення із державою. Право України. 2014. № 4. С.9-1.
8. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації / переклади з англ. О. Возьна, Г. Сташків. Львів : Літопис, 2010. 538 с.
9. Матвієнків С. М. Політичні ідеології. Методичний посібник для студентів спеціальності “Політологія”. Івано-Франківськ : Плай, 2006. 151 с.
10. Матвієнко Л. В. Україна в системі міжнародних відносин : метод. рек. Миколаїв : НУК, 2020. 104 с.
11. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: Навч. посіб. Київ : МАУП, 2008. 96 с.
12. Політична система сучасного суспільства: навч. посіб. / В. Мадіссон та ін. Київ: КНУТД, 2015. 183 с.
13. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для здобувачів вищої освіти ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 779 с.
14. Політологія: хрестоматія / [Гетьманчук М. П., Гришук О. В., Титаренко Д. М., Сусліков

- В. Є.] / за ред. Гетьманчука М. П. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 600 с
15. Рябцев Г. Політична система суспільства: навч. посіб. Київ: Психея, 2015. 71 с.
16. Теорія політики: підручник / Денисенко В. М., Бліхар В. С., Требін М. П. та ін. Львів : Ліга-прес, 2015. 668 с.
17. Шведа Ю. Політичні партії: енциклопедичний словник. Київ : Астролябія, 2005. 346 с.
18. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 256 с.

### 7.2. Допоміжні джерела

1. Аристотель. Політика (пер. з давньогрецької та передмова О. Кислюка). Київ : Основи, 2003. 239 с.
2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ : Основи, 1994. 261 с
3. Виговський Л.А., Виговська Т.В. Громадянське суспільство як чинник формування політичної еліти в Україні. *ГРААЛЬ НАУКИ : міжнар. наук. журнал*. Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа»; НУ «Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці», 2024. № 47. С. 640-652.
4. Виговський Л.А., Куліш Н.С. Релігія як важливий чинник нової української політичної реальності. *Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник*. 2020. №2 (16). С.5-9
5. Висоцький О. Ю. Політична влада в Україні: проблеми легітимізації та модернізації. Дніпропетровськ : Інновація, 2012. 130 с.
6. Гоббс Т. Левіафан: / пер. з англ. Київ : Дух і літера, 2000. 600 с.
7. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу / Грір Берроуз; пер. з англ. Ірина Бабаніна. Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 284 с.
8. Донцов Д. Націоналізм. Київ : О. М. Стебеляк, 2011. 255 с.
9. Кондорсе де Маркіз. Про вибори. /Пер. О.Хоми. Київ : Професіонал, 2004. 144 с.
10. Консерватизм. Консервативна традиція політичного мислення від Едмунда Берка до Маргарет Тетчер./ Укл. О.Проценко. 2-е вид., перероб. Київ : Смолоскип, 2008. 816 с.
11. Липинський В. Вступне слово для читачів із ворожих таборів; Листи до братів-хліборобів / за заг. ред. Л. Івшиної. Київ : ПрАТ «Українська прес-група», 2012. 31 с.
12. Лібералізм. /Укл. О.Проценко. Київ : Смолоскип, 2009. 1128 с.
13. Макіавеллі Нікколо. Державець Флорентійські хроніки. Харків : Будинок друку, 2013. 470 с.
14. Націоналізм. /Укл. О.Проценко, В.Лісовий. 3-е вид. Київ : Смолоскип, 2010.
15. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. Київ : 1994. Т. 1–2.
16. Прийдун С. В. Особливості та проблеми становлення України як суб'єкта нової системи міжнародних відносин. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. Вип. 51. С. 65–73.
17. Сучасні політичні процеси : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад.: Л. Кормич, І. Милосердна, А. Прохоренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 58 с
18. Турченко Ю. ЗМІ як впливовий чинник реалізації політичного процесу URL: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/pome/2009\\_4/PDF/12\\_Turchenko.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pome/2009_4/PDF/12_Turchenko.pdf).
19. Фукуяма Ф. Великий крах: людська природа і відновлення соціального порядку / пер. з англ. В. Дмитрук. Львів : Кальварія, 2005. 376 с
20. Шведа Ю. Вибори від А до Я. Настільна книга менеджера виборчої кампанії. Київ : Астролябія, 2015. 384 с.

### 8. Інформаційні ресурси

1. Книжкова палата України імені Івана Федорова // <http://www.ukrbook.net/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // [www.nbuv.gov.ua/](http://www.nbuv.gov.ua/)
3. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org/>

4. <http://gumer.info>
5. <http://politics.ellib.org.ua>
6. <http://politologa.net>